

MÉSZÖLY MIKLÓS ÉS POLCZ ALAINE LEVELEZÉSE 1948–1949

Mészöly Miklós Polcz Alaine-nek

[1948. április 20. körül]

[expressz levél, tollal, Szekszárdról Budapestre (Bocskay u. 31.), bélyeg levágva,
Mészöly Miklós Polcz Alaine úrhölgynek]

Alaine – dragul mea, de multe zile astept sa am un moment liber, casa tiscru.¹ De most mégis hozzáfogok; e pillanatban érkeztem meg Pécsről,² ahol lélegzetvételnyi időm alig volt. Reggel akartam utazni, de anyu³ nagyon kér, hogy csak délben menjek, ezt-azt sütni akar, s hogy sokáig úgyse jövök. Hát így engedtem, bár már nagyon szeretném látni az én kis „oláhomat” – nem is tudom, hogy állhatsz a gondjaiddal, olvashatatlan leveledből⁴ épp elég ütött ki. Kicsim, minden jó lesz! Ha nem is jó, de elviselhető, s az már csatanyerés. Magunknak kell teremteni az „elviselhető” mellé a „jót.” Én hajlandó vagyok bár mindennap termékeny és áldott állapotba kerülni, hogy szülessék jobb. Kell hinned bennem – akkor majd keményebben hiszek magamban is. Sok rossz (általános jellegű) hírem van, majd beszámolok. – Pécsi kiránd. lehetőségek nem rosszak, választunk majd, mi jobb. *Hírlap*nál vasárnap valahogy kimondtam, de majd megnyomom a dolgot, hogy jöjjön a 150 frt.⁵ Mert az kell. – Nagyon remélem, hogy ez a levelem holnap estig még elér, expressz adom fel, ha még lehet (este van), s én hétfőn este érkezem, kb. 10 óra körül (nem tudom pontosan) –, ha zárás előtt, akkor bemegyek, ha nem, akkor üzlet felől zörgetek. Ha nálad lehetne az üzlet-kulcs! Nem folytatom, gondolataim pajzán irányzatot vettek. Csókollak, s öllelek nagyon – szinte össze is roppansz – aludj jól, s várj! Ölel Miklós

Válogatás a Jelenkor Kiadó gondozásában ősszel megjelenő *A bilincs a szabadság legyen. Mészöly Miklós és Polcz Alaine levelezése (1948–1997)* című készülő kötetből. A szöveget gondozta és a jegyzeteket írta Nagy Boglárka.

- ¹ „Alaine, kedves, már több napja várom, hogy legyen egy szabad pillanatom, hogy írjak neked” – helytelen románsággal.
- ² Pécshez Mészöly a negyvenes évek elejétől sok szálon kötődött (lásd például *Mit jelent nekem Pécs?* című írását [Jelenkor, 1964/2]), egyik anyai nagynénje, Szászy Ella (1904–1993) ekkoriban Pécssett volt gyógyszerész a Sipőcz-patikában. Első irodalmi publikációja, a *Bridzs és a nyúl* című novella a pécsi *Sorsunk* folyóiratban jelent meg 1943-ban. Az ekkoriban a folyóiratot és Mészöly első kötetét, a *Vadvizeket* (1948) kiadó Batsányi János Irodalmi Társaság 1948. április 18-án tartotta közgyűlését, amelyre Várkonyi Nándor április 13-án kelt levelében hívta meg az író, és amelynek egyik témája a lap megmentése volt, de ezen a közgyűlésen választották Mészölyt rendes taggá. Várkonyi Nándor már egy évvel korábban, 1947. május 21-i levelében felkérte az író „Szekszárd–Tolnai szerkesztőnek” a *Sorsunk*hoz.
- ³ Mészöly Miklós édesanyja, Molnár Sándorné Szászy Jolán (1898–1983).
- ⁴ Polcz Alaine rendkívül apró betűs kézírása nehezen olvasható, ezt Mészöly több levelében meg is jegyzi.
- ⁵ *Hírlap* (1946–1949), a *Pesti Hírlap* utóda, a Független Kisgazda-, Földmunkás- és Polgári Párt lapja. Később összevonják a *Magyar Nemzet*t. Mészöly *Vadvizek* című elbeszélését a *Hírlap*ban közölte 1948-ban, valószínűleg a honoráriumról van szó.

Mészöly Miklós Polcz Alaine-nek

[1948. október]

[levelezőlap, tollal, Szekszárdról Budapestre (Bocskay u. 31. fszt.), postabélyegző elmosódott,

dr. Molnár Miklós⁶ Polcz Alaine úrhölgynek]

Kicsim! Útközben írom, Pusztaszabolcsról. Oly jó volt, hogy kijöttél! S hogy nem mentél el mindjárt. Látod, ilyen gyerek egy férfi. Mindjárt beszámolok egy kis programváltozásról: már szundítottam, mikor felébresztett egy cecei ismerős (bizonyisten, véletlen egy asszony), remekül megvacsoráztatott (almáját visszautasítottam!), s aztán kibökte, hogy nagynénémnek⁷ (akinél karácsonyoztam) ma van a születésnapja, nagy eszem-iszom lesz, s biztos örülne, ha kiszállnék. Hát – kiszállok. Tán jót is fog tenni. A reggeli vonattal megyek tovább. Nagyon vigyázz magadra, minden felesleges percet használj fel s pihenj! Orvost ne feledd el. Ha nagyon gyengének érzed magad, hajolj hozzám, megérezem, segítek. Otthonról bővebben, most csak annyit, hogy bármi jó, el nem engedlek, így akarom, így jó, gyógyulj meg mihamarább, s szeress. Viszlátig: Veled.

Mészöly Miklós Polcz Alaine-nek

1948. december 27.

[tollal, Cecéről Szentésre, Polcz Alaine úrhölgynek Polcz Iván⁸ levelével, Számvevőség] [a levél eleje hiányzik]

Pedig szeretem ám őket. Csak éppen olyan a rokonság, mint az azonnal vetkező utcalány; hajlamosak mindent ab ovo tudni vélni egymásról, hisz a származás közössége ezt indokolja is. Ez lehet, hogy igaz, de nekem nem kellemes. Ne vetközzünk mindig és azonnal egymás előtt. Bontsuk ki egymást, szépen; vagy egy hasítással, mint a villám. Valami tunyaság, álmos biztonság, középszerűség van az ilyen kuckóhangulatokban. Amíg ver a szél kint, addig roppant erős vagyok – itt hajlandó vagyok ellágyulni, tunyulni. Nekem nem termékeny, s azt hiszem, innét legfőképp az ellenszenv. Csak messziről serkent s ad jó ízeket. Mindezt most úgy írom neked, mint uszítást és ijesztést. Pedig ha tudnád! (s milyen jól tudod!) A Te „idegenséged” mellett keresem az igazi otthont – ez a kulcs. Sikerül? Nem tudom. Úgy érzem, igen.

Te, most elmesélem. Bent jártam Szekszárdon, csütörtökön, pénteken jöttem vissza. Persze barátok, ösmerősök elkaptak, afféle jó vidéki pityizálásba fulladt az este. Nyáron még Szekszárdon éltem.⁹ S ment minden rendjén, most is, mint nyáron, fennakadás nélkül elmerültem az otthoni pletykákban, szerelmekben (csak témában!), stb. S úgy éjfél felé kimentem özböngésre (gyengébbek kedvéért: illemhelyre). Kicsit kóválygott is a fejem. S ahogy néztem ezt a randa, sűrke-fekete falat (melyet azelőtt is annyiszor); egyszerre el-

⁶ Mészöly Miklós eredeti neve Molnár Miklós, először a *Tolna Megyei Kisújság*ban 1947. május 17-én megjelent írásában publikált Mészöly Miklós néven.

⁷ Szász Paula (1909–1993), Szász Jolán húga, 1937-től cecei postamester, beceneve: Busza.

⁸ Polcz Iván (1910–1989) jogász, Polcz Alaine féltestvére, édesapjának korábbi házasságából származó fia, revizorként dolgozott.

⁹ Mészöly 1947 tavaszától 1948 nyaráig a Szekszárdon kiadott *Tolnai Megyei Kis Újság*, a Független Kisgazdapárt lapjának szerkesztője volt, ezután költözött fel Budapestre, ahol szabadúszó íróként próbált megélni. A hagyatékban található dokumentum szerint 1949. január 17-én „üresedés hiányában” utasították el felvételét az Országos Széchényi Könyvtárból.

kezdtém nevetni. T.i. hogy mennyire kívül vagyok az egész társaságon, szimpla témaszerző érdeklődés, ami bennem van, régi napok felpárázó hangulat-foszlányai, de semmi közösség velük. S a szürke-fekete falat is úgy néztem, mintha utoljára látnám, s a gondolat semmit nem mozgatott meg bennem. Holott Gergely-lényem¹⁰ azelőtt minden futó estével, szürke fallal – ha képletesen is – örök barátságot kötött, elmerült a pillanatban. Most csak sodródtam. Négyórás szórványos esti Rád-gondolásból így lett kacagó felismerés: a WC-ben döbbentem (többek között) rá, hogy valahová, valami köré, valaki köré jegecesedni kezdtem; s ez a valami vagy valaki (nyilván az utóbbi) mintegy támaszpont a háttérben; ahonnét kifut a hajó, s ahová visszafut. Nos, mondanom sem kell, kerek véleményyt alkottam ott íziben, asszociációim ízlésségéről; de hát, ha így jött! De ki is nevettem magam, hogy íme, az én híres megbonthatatlan egyedülvalóságom! Lám, lám! De a WC-ből roppant fölénnyel tértem vissza; tanácsaim, terveim remekül ültek és találtak – mert kívülről néztem őket. Ők azt hitték, hogy továbbra is a régi és ismert csavargó beszél belőlem s csak én tudtam, hogy ez a csavargó – ha következetlenül is önmagához, de mégiscsak „álló állapotban” leledzik. Remek volt, mondhatom. De akkor már vonjuk le a morált is: a csavargó alkat (a magány s a szabadság istenné emelése) végső soron nem zárja ki a megülbést, a kikötőt; csak ebben a kikötőben legyen meg az „idegenség” varázsa, s ne akarja magát szürke és fantáziátlan törvényerőre emelni (mint ahogy a rokonság teszi az egymáshoz való viszonyokkal). Legyen meg benne a véletlen csodálatossága és törekény-sége, a legkülönbözőbb lehetőségek panorámája; önfelajánlás legyen s ne törvény. A bilincse a szabadság legyen. Azt hiszem, ez mindennél tartósabb, nem? S becsületesebb. Hogy kimondjam, de félre ne érts! –: van úgy, hogy magamban már nem tudok úgy magam lenni, mint szeretnék. Ilyenkor kívánok társat. Hogy segítsen visszamerülnöm önmagam-ba. Önzés? Azt hiszem, csak látszatra az; adni is így tudok legtöbbet. No, de elnézést ezért a zavaros (az?) levélért. Majd megbúbolhatsz érte; hogy miért nem voltam vidámabb, mikor te „gügyögni” is szeretsz. (Ez azért pimaszság tőlem, nem?) De hát, akinek ilyen fennkölt barátja van, mint én...

Holnap lehet, hogy novellába kezdek, ez a henyézés mégiscsak megérlelt valamit. Majd meglátjuk, mi lesz belőle. Te mit csinálsz, hogy élsz? Be sem fog állni a szám, csak találkozzunk (ama nap prózája ez lesz: te vacsorára hívsz, én viszek disznóságot, s Miklós bácsi megfürdik, mert itt nem lehet!). Aztán mesélsz, hogy merre rosszkodtál! S most csók, aludj jól. m.

Mészöly Miklós Polcz Alaine-nek

[1949. május 5.?

[levelezőlap, ceruzával, Sárbogárdról Budapestre, postabélyegző elmosódott]

[a feladónál:] Sárbogárd! (hogy legyen átkozott)

Kincsem, tragédia történt, a személy egy órával előbb indult, megváltozott a menetrend. Dühömet nem részletezem. Elindultam a 8 órás gyorssal, mondták, van csatlakozás Szekszárd felé. Hát nincs. Csak este 8-kor. Itt ülök Sárbogárdon, és a sárga fene esz. Ismét telefonálok Cecére, hogy Busza keresse meg Szekszárdon Ivettet¹¹ – tán az eljön értem autóval. Ha nem, estig itt ülök, a Máv utolsó az utolsó között. Miért adtak ki jegyet?? Szép kis nap lesz, ezért kár volt elindulni. Látom, hogy nevensz! Te!! Ne nevensz! Ez van olyan

¹⁰ A korai levelekben gyakran előkerül Mészöly „Gergely”-volta, a minden bizonnyal kettejük között használt név az író bizonyos személyiségjegyeire utalhat.

¹¹ Valószínűleg Géczy Ivetről, Mészöly gimnáziumi osztálytársáról van szó.

tragédia, mint Rómeóé és Júliáé (a Keller¹² novellában), most fejeztem be, valóban gyönyörű. Egy biztos, ha este futok be, mindenki röhögni fog: no, te sem változtál. Velem mindig történik valami. Még házasság is. Most nem tudok okosabbat írni. Csók és béke poraimra.
Miklós

Mészöly Miklós Polcz Alaine-nek

1949. május 7.

[levelezőlap, tollal, Szekszárdról Budapestre Molnár Miklósnénak]

Kicsi! Viszontagságos módon jutottam át Cecére Sárbogárdról, biciklivel. S csak este Szekszárdra. Így is jó volt. Hajnalig darvadoztunk, majd szóban bővebben. Érdekes összehasonlításokra sok alkalom nyílt. Most: a szőlői kintléted itt egy kicsit komplikáltnak látszik. Éva¹³ nem valószínű, hogy kint hálhat, reggel otthon van dolga. Ma este telefonálok Bátára,¹⁴ próbálok ott helyet biztosítani. Mindenesetre: mindennemű pénzt hozva magaddal (Rádió¹⁵ – s van a *Hírlaptól*, *Szabad Szótól*),¹⁶ gyere csütörtök reggel (6 h 25' Keleti – de azért érdeklődd meg, személy!), délben várlak. S vagy itt maradsz pár napig, vagy azonnal mész tovább Bátára, ahogy akarod. Mindenesetre hozd magaddal nyaralási ruháidat, egyebeket, hogy emiatt ne legyen gond. – Anyunak beszámoltam magunkról, elég hősiesen vette, leutazásom előtti *pénteket* mondtam neki! Úgy látom, azért örül. Ha valami miatt fel kellene utaznom, előbb táviratozz. Írj te is, ha máskor érkezel. Jelenleg erős másnaposság kínoz, ég a gyomrom, stb. Nagyon hiányoltak téged a banketten, mindenki tudott Rólad! Leszidtak, hogy 4 napos asszonyt odahagytam.¹⁷ Ha! – mondtam én, ez vagyok én. Egy fenét! Nagyon hiányzol! (A toll rossz, nem az l-betűt rontottam el!!!) Csók, Miklós

Polcz Alaine Mészöly Miklósnak

1949. július 26.

[levelezőlap ceruzával, Kecskemétről Budapestre, dr. Molnár Miklós úrnak]

Édes Kincsem, remekül érzem magamat, Irénkééknél¹⁸ lakom, most rávettek, és istenieket eszem, „töltött csirke hidegen, paradicsommal”, stb. Holnap főzök be barackot. Este Irénkéék moziba mennek és én a babával¹⁹ mamát játszom, és néha, de nagyon ritkán...

¹² Gottfried Keller (1819–1890) svájci író *Falusi Rómeó és Júlia* című elbeszélése.

¹³ Sebestyén Éva, Mészöly egyik anyai nagynénjének, Szász Irmának (?–1980?) a lánya.

¹⁴ Mészöly gyermekkorának, pannóniai helyszíneinek egyike, a *Fekete gólya* című regényének története is ezen a környéken játszódik, a Duna és a Gemenci-erdő határolta területen. Édesapja, Molnár Sándor (1888–1947) a Szekszárd-Bátai Ártemesítő és Belvízszabályozó Társulat igazgatófőmérnöke volt. Az apa egykori munkatársai gyakran befogadták Mészölyt hosszabb ott-tartózkodásra is.

¹⁵ Mészöly 1949-ben rendszeres szerzője volt az *Élő antológia* és a *Színes szöttek* című irodalmi rádióműsoroknak, és ebben az időszakban sok művet dramatizált hangjátékká.

¹⁶ *Szabad Szó* (1889–1956) előbb a Szociáldemokrata Párt, majd a Nemzeti Parasztpárt lapja, 1945-től esti kiadással is.

¹⁷ Az egyházi esküvőjükre utal, melynek idejére nincs pontos adatunk. A levelet Mészöly már Molnár Miklósnénak címezte.

¹⁸ Némethy Tihamérné Polcz Ilona Alaine (1921–1972), Polcz Alaine nővére, akit Irénnek és Ilinek is szólítottak a családban.

¹⁹ Némethy Márta (1948), Polcz Alaine unokahúga.

eszembe jut, hogy apa is tartozna hozzá... Kezdődik a munka, Kincsem, be kell fejeznem, szép és kellemetlen helyen dolgozunk, a munkaidőm kezdődik.

Ölel, Alaine

Mészöly Miklós Polcz Alaine-nek

[1949. július 27.?

[ceruzával, Budapestről Kecskemétre, boríték nélkül]

Kicsim, Te, nem jó szalmának lenni! Vedd ezt vallomásnak, harmadik napja vagyok egyedül, s már itt tartok, hej, hova lettél, Gergely, tán nem is voltál, csak játszottad. No, mind-egy. Lapod ma jött meg (szerdán) – még egy hétig betűzőm s akkor majd érdemben válszolok reá. A „töltött csirkét” mindenesetre olvashatóbban írtad, s ebből mély következtetéseket vontam le! Kösz, hogy így gondolsz rám. Zöldségen élek, spórolok, mint egy Molière-figura. Jóska²⁰ ma ment el, megvágta 50 forint erejéig. Badacsonyan kell csak megadni! Egyszóval láthatod, hogy nyaralásunk majdnem biztos (Jóska részéről teljesen, csak nekünk kell legalább 200–250 forintot előirányozni rá). Kicsim, remek lesz, alig várom, hogy menjünk, tartsa benned az erőt e majdani két hét. Az eddigi napok kissé futósak voltak, ezt-azt intéztem. Végheknél²¹ későig darvadoztunk, Vikár Gyurka²² volt ott, nagyon kedves és oldódott benyomást tett, a Szomjasnál még fröccsöztünk is egyet (Jóska főúri módon fizetett ezekben a napokban). Tegnap este Deskéknél,²³ Lakatos,²⁴ Jóska és én (lapot is írtunk, megkaptad?), onnét is 2 óra felé jöttünk el, utána Budavár. 4-re kerültünk ágyba. Hm. Csóválod a fejedet? Hanem most vége a csikóskodásnak (ennyi kellett, hogy visszanyerjem önbizalmamat!), s jön a munka évadja. Ahogy ezt a levelet befejezem, állok neki Slavici²⁵ elvtársnak. Olvasom *Rózsa Sándort* – azt hiszem, menni fog az is.²⁶ Házimunkát eddig minimálisat végeztem, holnap jön úgy is az asszony. De amit kirótt rám, hercegnő, azt elvégzem. Apropos: az ifjúsági regény-üggyel kapcsolatban: Latyak,²⁷ Mátyás, stb. terveznek valami munkaközösséget, s engem is számításba vettek. Ugyanis nagyon sok rossz kézirat gyűlt fel (ifj. reg. kézirat), a Könyvhivatalban,²⁸ s ezeknek regénnyé pofozásáról

²⁰ Füsi József (1909–1960) író, műfordító, 1936 és 1939 között a *Szép Szó* munkatársa.

²¹ Végh György (1919–1982) költő, író, műfordító, az *Újhold* köréhez tartozott, és akkori felesége, Ágnes. Tagja volt a Darling presszóban gyakorta összegyűlő író-társaságnak is (Mándy Iván, Hel-tai Jenő, Jékely Zoltán, Vas István, Kormos István és mások). Mészöly és Polcz Alaine is a Darlingban ismerkedtek meg 1948-ban.

²² Vikár György (1926–2003) ekkor egyetemi hallgató, később pszichoanalitikus. A későbbiekben is barátságban maradt Mészölyékkel, Polcz Alaine a *Gábrriel arkangyal* című írásában számol be egy szlovéniai utazásukról, melyet Vikárral, feleségével, Csillag Máriával és Tráger Gáborral közösen tettek (*Ideje az öregségnek*, Jelenkor, 2008).

²³ Szilágyi Dezső (1922–2010) bábrendező, dramaturg, szakíró, ekkoriban a Népművelési Intézet munkatársa, 1958 és 1992 között az Állami Bábszínház művészeti igazgatója. Mészölyvel a barátsága a szekszárdi gimnáziumban kezdődött, 1947–48-ban együtt dolgoztak a *Tolna Megyei Kisújság* szerkesztőségében. Feleségével Mészölyék házassági tanúi voltak.

²⁴ Lakatos István (1927–2002) költő, műfordító.

²⁵ Ioan Slavici (1848–1925) román író, a *Vatra* folyóirat egyik alapítója, a modern román próza képviselője, meséket is írt.

²⁶ Mészöly rádióra alkalmazta Móricz regényét, a hangjátékot be is mutatták 1950 januárjában Ispánki János rendezésében.

²⁷ Lakatos István

²⁸ A magyar könyvkiadás államosításával 1948-ban létrehozták az Országos Könyvhivatalt, amely 1949 szeptemberétől az akkor létrehozott Népművelési Minisztérium keretei között működött

lenne szó. Néger-munka ez is, de tán lehetne nagyobb összegeket is keresni. Állítólag e héten dől el, hogy lesz-e belőle valami. Hát, nem lenne rossz, megoldaná a telünket. –

A legfontosabb: voltam orv. vizsgálaton! Most pénteken hozom az „eredményt” – a tiédet nem adták ki, pedig udvaroltam erősen, muszáj lesz Haynalhoz²⁹ felmenni, hogy adjon valami írást. Így aztán e héten ezt is elintézem. A gyerek³⁰ nyöszörög itt mellettem, pedig annyit eszik, mint egy víziló, jó adag húsokat s májat kaptam tegnap. Épp egy órával ezelőtt volt vele egy kis baj: nagy mohón enni kezdett, s valami ín vagy csont megakadt a foga között. Egyszóval a falat fele a szájában, fele a gigájában volt. Kúszkodott, de nem engedte, hogy segítsek. Végül is kiterítettem, összekötöttem a lábát, s kioperáltam a kioperálandót. Azt hiszed, hálás volt? Fenét. Rám se nézett, falta tovább a vacsorát. Kedvem volna kitagadni. Találtam benne egy elefánt nagyságú bolhát – holnap beporozom. Lásza, kivel van dolga.

Igy. Mindezekon túl nagyon üres a lakás (nem fogok érzelegni!) – s mindenképpen az a meggyőződése, hogy ez kétszemélyes lakás. Az ember csak jár benne, visszhangzik a saját lépése és sehol semmi. Rosszul van építve. Az építőben volt a hiba. Pontosan úgy tervezte, hogy ha nem vagy itt, hiányozzál. Hülye vicc volt. Semmi belátás. Mintha az ember maga nem is tudna megállni a talpán. Holott ez nem igaz! Nem! (Azért sem fogok érzelegni!) –

Kicsim, míg el nem felejttem: a Tesla³¹ a Fehér Optikában van. Az a graf. fiatalember ott 1200-at ígér érte, mondván, hogy egyelőre nem is működik, régi gyártmány, sok helyen hibás, zötyög-lötyög, stb. Hétfőig kér választ. Gondoltam, megkérdezek előbb. Tamás³² valami Csiszárt említ, hogy azt kérdezzem még meg, a Váci utcában. Ma nem leltem ott senkit, holnap beugrom. Írj postafordultával, hogy mit válaszoljak a Fehér Optikának, eladjam-e neki. Magam nem akarok dönteni. Gondolom, az a Csiszár bármit is mond, az nem fog ezért többet ígérni. Tehát, ahogy gondolod. Valami új típusút árusítanak 3000 körül – ezzel érvel. Igaz, ha neki megér 1200-at, mégsem lehet annyira rossz, s feltétlen többet ér. De amikor 2000-et pendítettem meg, nemet mondott. Írj azonnal, mit csináljak.

A mellékelt írás ma érkezett. Török Sanyi³³ küldte el egy tanulmányát, most nem küldöm le azt, csak a levelét. Úgy látszik, nem siklottak el fölöttünk antropofórus fölényel. És nagyon kedves, ahogy ír. Ahogy nézem, még nem olvastam a tanulmányt, az ihlet és az ember viszonya – köd akad itt is elég. De hisz nem is ez a lényeg; a magatartása: emberi (a gyerek az öltöző ablakában játszik a rolló zsinégjét ütögeti, mint egy labdát, neki az üvegnek, vissza, s néha rácsimpaszkodik, mint egy kis csimpánz. Idill. S én meg írok itt távolba szakadt Kedvösömhez. Óh, keserű sors!).

Hét lesz mindjárt, adom fel a levelet. Hogy lássál: lebattyogok a postáig, tán engedek egy fröccs kísértésének, elnézem a tenniszezőket, aztán haza, Slavici, bele az éjszakába. Mindez polgárinak tetszik, de bizony Isten, nincs semmi vágyam, más. Ez öregség? Te és a munka. Ez jó, ha még „öregség” is.

részint a szervezeti felügyelet, részint a könyvkiadás rendszerileg nem szabályozott, de nyilvánvaló cenzurális fórumaként, az 1954-ben megszervezett Kiadói Főigazgatóság elődjeként.

²⁹ Haynal Imre (1892–1979) belgyógyász, ekkoriban Polcz Alaine kezelőorvosa. A világháború alatt elszünetelt erőszak és súlyos megrázkódtatások következtében Polcz Alaine tébécés lett, has- és mellhártyagyulladásban szenvedett éveket, újra és újra kiújult a betegségeggyüttes. Mint a levelezés is tanúsítja, gyakran volt kénytelen kórházban, szanatóriumban gyógyulni.

³⁰ Mészölyék kutyája.

³¹ Fényképezőgép.

³² Banovich Tamás (1925–2015) filmrendező, díszlet- és jelmeztervező. Ez idő tájt a Mészölyék által is lakott Városmajor utcai ház egyik lakásának bérlője.

³³ Török Sándor (1904–1985) író, antropozófus. Polcz Alaine tagja volt az író antropozófiai körének, és írtak együtt bábdarabot is.

Csók, pihenj, amikor csak lehet, hízzál (!! – és írj! Olvashatóan. Kedvesem. Szerelmemesem. Géppel. És gyere. Árva a fészek (és a bő...)

Ezt üzeni: Molnár [a levélpapír nyomtatott szövegében: Molnár nyomda rt. Szekszárd]
Miklós, ex-író, férj és babszárogató
Irénekéknek: üdv és kézcsók

Polcz Alaine Mészöly Miklósnak

1949. július 28.

[ceruzával, Kecskemétről Budapestre]

Kicsim, eltelt az első nap – a lakás másnál – de hogy fogod kiolvasni?

Nem akarok szentimentális lenni, már csak azért sem, mert leveleim komoly félreértésekre adnak alkalmat, de azért meg kell írnom, hogy utólag bánt a lelkiismeret, hogy rosszul voltál az utolsó napokban, és olyan keveset törődtem Veled. Nem is a lelkiismeret, hanem valami más, de ez hosszú. Hozzá ez a hülye helyzet, hogy párt-irodalmat kell csinálni. Szóval... hát... így-úgy... miért nem mondtam.

Ettől eltekintve pofátlanul bevallom, hogy jól érzem magamat nagyon. Az igaz, hogy 8–8-ig, 10 perc ebédszünettel munka, de este Iliék moziba mennek, én a babával a parkban sétálok, járni tanítom és elalszik az ölemben. Most ő már durmol. Azt gondoltam, ha lejönnél, egyedül mennék ki eléd a vonathoz, a babakocsival... Koszt, lakás remek, külön-szobám „teraszon” van, a konviktusban az Iliék rávettek, hogy itt aludjak külön szobában, a 2 személyes rökamién.

Szóval Kicsim, ha kedved van, gyere. Remek a kaja, nyakig gyümölcs: kapsz dolgozó-szobának egy tantermet a Bethlen Kata konviktusban.³⁴ Péntek déltől hétfő reggelig szabad vagyok. Azután nyugodtan dolgozhatsz. Anyagilag, ha személyllyel jössz, megtalálod a számítást. Másrészt talán nem árt egy kis kikapcsolódás – mindkettőnknek.

Képzeld, Ili a második babát várja.³⁵

A konyha üvegszekrényében van tarhonya és szárított sóska, főzzél magadnak, és egyél rendszeresen. Kicsim, ha nem javulsz, menj el Ágneshez, aztán kifizetjük, de annyi pénz mindig is van a háznál. A meló állati, de sokat tanulok.

Mire látlak, remélem, a regény 2 fejezete kész lesz legalább...

Disznóság!! Itt bibizett előttem két légy. De hogy csinálják olyan gyorsan?

Kegyelem és kolbász –

Ölél nagyon hű, nagyon engedelmes és nagyon jó feleséged. A gyermeket csókold meg helyettem is.

Alaine

Ne haragudj, azért is rossz az írásom, mert ma már 30 oldalt gépeltem. A fürdő-vonattal lemegyünk majd a Tiszához.

³⁴ Bethlen Kata Leánylíceum és Tanítóképző Intézet.

³⁵ 1949 decemberében született Némethy Zoltán, Polcz Alaine unokaöccse.

Mészöly Miklós Polcz Alaine-nek

1949. július 28.

[ceruzával, Budapestről Kecskemétre, Mészöly Miklósnénak Némethy Tihamérné címén, a borítékon más kézírással: Alénnak, tehetségkutató csoport]

Big-Bog – szép fehér illet meg Téged –, érzem, hát nem is állok ellen (jól kezdődik, kihagytam a „fehér” mellől a „papírt” – bók?) – csúnya nap volt, de Érted még az OTI³⁶ is segít, hogy hősi cselekedeteket hajtsak végre páromért. Reggel óta megy a hajsza, délután Tompát³⁷ akartam felkeresni, hogy táppénz is legyen, de szabadságon van, helyettesénél kisebbfajta népgyűlést találtam – 7-re végeztem. Hej, hogy szerettek közben – de ez igaz, ne mosolyogj, valahogy rám jött, hogy el nem tudnám viselni már Nélküled az életet. Kellesz a magányomhoz is, az üres percekhez s a termékeny órákhoz, s ha adódik bosszúság – hát ahhoz is. Big-Bog, nem jó így egyedül, nincs mérték, önbizalom bennem Nélküled. Fut össze a fejem fölött a sok csinálnivaló s tudom, hogy elvégzem, de mennyivel könnyebb, ha mellettem állsz (vagy fekszel, egyre megy, majd inkább áll ő!). De hagyom, nagyon elérzékenyült vagyok s ilyenkor könnyen cinikus hangon írok, s ezt meg nem akarom. Szeretnék beléd temetkezni – tudod, hogy szép vagy? (mit ér az okosság? – hát sokat... belülről az sugárzik) – de szép vagy, nagyon tetszel nékem Cece óta! Bizony isten! Szép! Virág – madár – mókus – őz – mind Benned van – elhiszed? – Vége. Hazudtam. Vasárnap d.e. ügyelek,³⁸ azt hiszem, senki se veszi át. Sajna. Ha lehet, megyek, de ne várj! Viszont nem küldöm már a zöldsegeket – jó? Ma este Tamásiékhöz.³⁹ Még dolgozni próbálok egy kicsit, nemsokára jön Bod.⁴⁰ Pihenj sokat s egyél! Én jókat eszem. Alig költök. Add fel a sonkát, ne cipeld!!! De tojást hozz (s amit jónak látsz, ott kiviszik, itt majd én várlak). – Jaj, megint kedvem volna szépeket írni, dolgozni, annyi minden mocorog – menni fog? (Kis szeretőm, csókolom a szádat, a két szép csillagot, őt, Téged) – és élni fogunk! Big

³⁶ OTI – Országos Társadalombiztosító Intézet (1927–1950), 1950-től Szakszervezeti Társadalombiztosítási Központ (SZTK).

³⁷ Dr. Tompa Kálmán (1897–1978) orvos, műgyűjtő. A budapesti művészvilág, írók (köztük Szabó Lőrinc) és képzőművészek orvosa, támogatója volt. Művészeti gyűjteménye ma a pécsi Janus Pannonius Múzeum tulajdona.

³⁸ Az Állami Bábszínházban, ahol Mészöly ekkoriban dramaturgként dolgozott. A katonai igazolványában olvasható bejegyzés szerint 1950. december 1-jén vették fel állásba, és 1954. július 29-től „függetlenített író”.

³⁹ Tamási Áron (1897–1966) író, 1944-től Budapesten, az Alkotás utcában lakott. Ebben az időszakban ő is főként bábjátékok írásából élt.

⁴⁰ Bod László (1920–2001) bábrendező és festőművész, 1949 és 1954 között az Állami Bábszínház igazgatója. Ebben az időszakban munkát adott Hont Ferenc javaslatára Tamási Áronnak, Mészöly javaslatára Tersánszky Józsi Jenőnek, a bábműhelyben alkalmazta a korszak kiváló képzőművészeit, Jakovits Józsefet, Korniss Dezsőt, Ország Lilit, Márkus Annát (Anna Mark), gépiróként vette fel a későbbi tervező Bródy Verát.